

Dögei Ilona

Az önkormányzatok szociális tevékenysége – ahogy az önkormányzati képviselők látják egy kérdőíves felmérés alapján

Bevezetés

Az önkormányzati képviselők körében zajló kutatás elsődleges célja annak vizsgálata volt, hogy a törvényekben meghatározottakon túl milyen egyéb szempontok játszanak szerepet a szociális tárgyú helyi döntések meghozatalában.

Ennek keretében vizsgáltuk:

- a képviselők informáltságát a szociális ellátórendszerrel;
- az attitűdjüket a különböző klienscsoportokkal szemben, valamint a szociális ellátást és a támogatásokat illetően;
- az állam és az önkormányzat közötti feladatmegosztásról alkotott véleményüket;
- a képviselő-testület döntéshozatalával kapcsolatos kérdéseket.

A településen megvalósuló helyi gyakorlat

Vélemények a település szociális ellátottságáról, a szociális ellátás színvonaláról és a szociális szolgáltatások lakossági igényeknek való megfeleléséről

A képviselőket megkértük arra, hogy értékeljék a településük szociális ellátottságának szintjét, valamint a szociális ellátás színvonalát egy 5 fokú skála alapján. Ezt követően arra is megkértük őket, értékeljék azt, hogy a településükön elérhető szociális szolgáltatások mennyire igazodnak a lakosság igényeihez.

1. sz. táblázat

A megkérdezett képviselők véleménye településük szociális ellátottságáról - az értékelés átlagának csökkenő sorrendjében (Átlag és %)

Az értékelés szempontja	Értékelés						Összesen %	N
	Átlag	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)		
A szociális ellátás színvonala a településen	3,61	0,9	5,5	36,0	46,5	11,1	100,0	1632
A település szociális ellátottságának szintje	3,56	1,3	6,0	39,8	41,5	11,4	100,0	1634
A településen elérhető szociális szolgáltatások mennyire igazodnak a lakosság igényeihez	3,49	0,7	6,7	42,6	42,8	7,2	100,0	1637

A képviselők véleménye elenyésző arányban szélsőségesen negatív, ugyanakkor az abszolút pozitívan, azaz 5-re értékelők aránya is legfeljebb 11 százalék körül mozog. A képviselők inkább 4-re, illetve 3-ra értékelik településükön a szociális szolgáltatásokat.

2. sz. táblázat

A megkérdezett képviselők véleménye településük szociális ellátottságáról - az értékelés csökkenő sorrendjében, 3 kategóriába összevont értékek alapján (Átlag és %)

Az értékelés szempontja	Értékelés				Összesen %	N
	Átlag	(1 és 2)	(3)	(4 és 5)		
A szociális ellátás színvonala a településen	3,61	6,4	36,0	57,6	100,0	1632
A település szociális ellátottságának szintje	3,56	7,3	39,8	52,9	100,0	1634
A településen elérhető szociális szolgáltatások mennyire igazodnak a lakosság igényeihez	3,49	7,4	42,6	50,0	100,0	1637

A skálák szélső értékeit választók alacsony aránya miatt három kategóriába összevont válaszok megoszlása egyértelműen azt mutatja, hogy a megkérdezett képviselők legalább fele jónak értékeli települése szociális szolgáltatásait, de jelentős azok aránya is, akik közepesnek ítélik. Legpozitívabban a szociális ellátások színvonalát értékelik, majd a település szociális ellátottságának szintje és végül a szociális szolgáltatások lakossági igényekhez való igazodása következik. Az értékelések átlagai a közepesnél valamivel magasabbak, de a 4-es átlagot egyik esetben sem érik el, azaz a képviselők megítélése szerint van mit javítaniuk az önkormányzatoknak mindhárom vonatkozásban.

Az önkormányzati képviselők véleménye a településükön nyújtott szociális támogatások célzottságáról

Kutatásunk során arra is választ kerestünk, hogy a kérdezettek véleménye szerint milyen arányban részesülnek szociális juttatásokban a településükön élő hátrányos helyzetűek, azaz, véleményük szerint mennyire célzottak a szociális juttatások, mennyire érik el a hátrányos helyzetűeket: van-e olyan hátrányos helyzetű, aki nem részesül szociális juttatásokban, vagy inkább a nem hátrányos helyzetűek is részesülnek szociális juttatásban. Kérdésünk tehát annak megismerésére irányult, hogy milyen a szociális biztonsági (védő) háló a kérdezett képviselők szerint a településükön: a támogatottak körét túl szűken vagy túl tágan kezeli a helyi önkormányzat? A vélemények megismerése érdekében megkértük a kérdezetteket, hogy becsüljék meg, vajon a településükön a valóban hátrányos helyzetűek hány százaléka nem részesül szociális juttatásokban, illetve a szociális juttatásokban részesülők hány százaléka nem hátrányos helyzetű.

3. sz. táblázat

Az önkormányzati képviselők véleménye szerint a valóban hátrányos helyzetűek hány százaléka nem részesül szociális juttatásokban a településükön (%)

A valóban hátrányos helyzetűek hány százaléka nem részesül szociális juttatásokban	
---	--

– 5 százaléka nem részesül	23,2
6–10 százaléka nem részesül	16,8
11–20 százaléka nem részesül	14,1
20 százalék feletti arányban nem részesülnek	18,5
Nem tudja	20,3
Minden valóban hátrányos helyzetű részesül szociális juttatásokban	7,1
Összesen %	100,0
N	1555

A szociális juttatásokban való részesülést, tehát a szociális rendszerhez való hozzáférést illetően a kérdezettek több mint háromnegyede, 72,7 százaléka vélekedik úgy, hogy nem minden valóban hátrányos helyzetű részesül a településén szociális juttatásokban, azaz a „szociális háló alul lyukas”. Egyötödük, azaz 20,3 százalékuk nem tudott válaszolni a kérdésre! A kérdésre válaszolók 7,1 százaléka véli úgy, hogy minden valóban hátrányos helyzetű részesül a településén szociális juttatásokban, azaz a „szociális háló nem lyukas”.

4. sz. táblázat

Az önkormányzati képviselők véleménye szerint a szociális juttatásokban részesülők hány százaléka nem hátrányos helyzetű a településükön (%)

A szociális juttatásokban részesülők hány százaléka nem hátrányos helyzetű	
–5 százaléka nem hátrányos helyzetű	21,0
6–10 százaléka nem hátrányos helyzetű	19,0
11–20 százaléka nem hátrányos helyzetű	15,2
20 százalék feletti aránya nem hátrányos helyzetű	17,3
Nem tudja	19,9
Nincs olyan személy, aki részesül szociális juttatásokban, holott nem hátrányos helyzetű	7,6
Összesen %	100,0

N	1540
---	------

A megkérdezett önkormányzati képviselők szerint a szociális háló felül is lyukas, azaz olyanok is részesülnek szociális juttatásokban, akik nem hátrányos helyzetűek. A megkérdezett és a kérdésre válaszoló önkormányzati képviselők 72,5 százaléka úgy véli, hogy van olyan személy, aki részesül szociális juttatásokban, és nem hátrányos helyzetű. 19,9 százalékuk nem tudott válaszolni a kérdésre, 7,6 százalékuk szerint nincs olyan személy, aki részesül szociális juttatásban, holott nem hátrányos helyzetű.

Az e kérdésünkre válaszoló képviselők majdnem háromnegyede szerint tehát a szociális juttatások célzottsága nem jó, hiszen nem hátrányos helyzetűek is részesednek azokból. A „szociális háló tehát felül is lyukas”.

A kérdezettek véleménye a településük önkormányzatának szociális tevékenységéről

Megkértük a képviselőket, hogy értékeljék önkormányzatuk szociális tevékenységét abból a szempontból, hogy mennyit tesznek a következő célok érdekében: szegénység csökkentése, életszínvonal javítása, az egyenlő esélyek megteremtése, a munkanélküliség csökkentése, a foglalkoztatás növelése, az egészség megőrzése, bűnmegelőzés.

5. sz. táblázat

Az önkormányzati képviselők véleménye szerint mennyit tesz az önkormányzatuk a következő célokért – a kérdések feltevésének sorrendjében (%)

A tevékenység céljai	A képviselők szerint mennyit tesz az önkormányzatuk a megjelölt célokért?					Összesen %	N
	Nagyon keveset (1)	(2)	(3)	(4)	Nagyon sokat (5)		
A szegénység csökkentése	9,0	20,9	41,6	21,0	7,5	100,0	1591

Az életszínvonal javítása	7,5	19,7	39,3	25,4	8,1	100,0	1585
Az egyenlő esélyek megteremtése	5,1	16,6	39,4	29,3	9,6	100,0	1582
A munkanélküliség csökkentése	9,9	22,0	31,8	24,2	12,1	100,0	1587
A foglalkoztatás növelése	9,3	20,5	29,9	26,2	14,1	100,0	1592
Az egészség megőrzése	3,1	13,5	34,9	36,0	12,5	100,0	1601
A bűnmegelőzés	3,4	10,8	30,5	39,1	16,1	100,0	1600

A településük önkormányzatának tevékenységét a képviselők közül csak kevesen ítélik meg egyértelműen pozitívan, azaz alacsony azoknak az aránya, akik szerint önkormányzatuk nagyon sokat tesz az egyes célokért. A képviselők kevesebb mint 10 százaléka vélekedik úgy, hogy önkormányzata nagyon sokat tesz a szegénység csökkentéséért, az életszínvonal javításáért, az egyenlő esélyek megteremtéséért. A képviselők kevesebb mint 14 százaléka szerint tesz nagyon sokat önkormányzata a foglalkoztatás növeléséért, a munkanélküliség csökkentéséért, az egészség megőrzéséért. Az önkormányzatok a képviselők 16,1 százaléka szerint nagyon sokat tesznek a bűnmegelőzésért.

Az önkormányzatok szociális tevékenységét a képviselők legnagyobb arányban tehát közepesre értékelik. Egyedül a bűnmegelőzés érdekében végzett munka esetében magasabb a 4-re értékelők aránya azokénál, akik közepesre értékelik azt. Ugyanakkor a tevékenységek értékelésekor a nagyon negatív vélemények aránya, egy kivétellel, mindig alacsonyabb a nagyon pozitívan értékelőkénél. A képviselők 9,0 százaléka véli úgy, hogy önkormányzatuk nagyon keveset tesz a szegénység csökkentése érdekében, és 7,5 százaléka szerint tesz nagyon sokat.

6. sz. táblázat

Az önkormányzati képviselők véleménye szerint mennyit tesz az önkormányzatuk a következő célokért – a kérdések feltevésének sorrendjében, 3 kategóriába összevont értékek alapján (Átlag és %)

A tevékenység céljai	A képviselők szerint mennyit tesz az önkormányzatuk a megjelölt célokért				Összesen %	N
	Átlag	Keveset (1 és 2)	(3)	Sokat (4 és 5)		
A szegénység csökkentése	2,97	29,9	41,6	28,5	100,0	1591
Az életszínvonal javítása	3,07	27,2	39,3	33,5	100,0	1585
Az egyenlő esélyek megteremtése	3,22	21,7	39,4	38,9	100,0	1582
A munkanélküliség csökkentése	3,07	31,9	31,8	36,3	100,0	1587
A foglalkoztatás növelése	3,15	29,8	29,9	40,3	100,0	1592
Az egészség megőrzése	3,41	16,6	34,9	48,5	100,0	1601
A bűnmegelőzés	3,54	14,2	30,5	55,2	100,0	1600

Ha összevonjuk a 4-es és 5-ös értékelést adók arányát, illetve az 1-es és a 2-es értékelések arányát, egyértelmű, hogy a képviselők egyedül a szegénység csökkentéséért kifejtett önkormányzati tevékenységet értékelik inkább negatívan, mint pozitívan, ugyanakkor a közepesen értékelők aránya is ebben az esetben a legmagasabb.

Az életszínvonal javításáért és az egyenlő esélyek megteremtéséért végzett önkormányzati tevékenységet is legnagyobb arányban közepesre értékelik a képviselők.

A „sokat, nagyon sokat tett” minősítést adók aránya a munkanélküliség csökkentéséért, a foglalkoztatás növeléséért, az egészség megőrzéséért és a bűnmegelőzésért kifejtett önkormányzati tevékenységet illetően magasabb a közepesre, illetve ennél rosszabbra értékelők arányaihoz képest. Egy szempontból, a bűnmegelőzést illetően haladja meg az 50 százalékot azoknak az aránya, akik szerint sokat, nagyon sokat tesz önkormányzatuk

a cél érdekében. A képviselők véleményét jól mutatja az értékelésük alapján számított átlag: legnegatívabb az önkormányzatuk szegénység csökkentéséért kifejtett tevékenységének a megítélése, az átlag 2,97, de egyik cél esetében sem éri el a 4-es értéket az értékelésük átlaga.

A képviselők jogszabályismerete

Az önkormányzati képviselők ismereteit abból a szempontból vizsgáltuk, hogy mennyire tájékozottak a szociális vonatkozású törvényi előírásokat illetően: nyolc kijelentést fogalmaztunk meg, és arra kértük a képviselőket, hogy mindegyikről mondják meg, szerintük igaz-e az állítás („igaz” itt azt jelenti, hogy megfelel a szociális, ill. gyermekvédelmi törvényben foglaltaknak), vagy sem. Az állítások közül négy megfelelt a törvényben megfogalmazottaknak, négy pedig nem. Amennyiben a megkérdezett képviselő igaznak minősítette a törvény előírásainak megfelelő állítást, jogszabályismeretét helyesnek minősítettük, amennyiben a törvény előírásainak nem megfelelő, tehát a törvényben foglaltakhoz képest nem igaz állítást igaznak vélt, szociális vonatkozású jogszabályismeretét nem helyesnek minősítettük.

A helyes válaszok aránya négy állítás esetében haladja meg az 50 százalékot. A jogszabálynak megfelelő, „igaz” állítások közül legnagyobb arányban, 70,7 százalékban, az önkormányzati képviselők azt tudják, hogy „a települési önkormányzat a rendszeres szociális segély megállapítása előtt köteles az aktív korú nem foglalkoztatott személy foglalkoztatásának lehetőségét megvizsgálni.” Több mint egyötödük, 22,7 százalékuk ismerete nem helyes ebben a vonatkozásban, 6,6 százalékuk pedig nem tudott válaszolni.

A képviselők 69,6 százaléka tudja, hogy „a települési önkormányzat köteles biztosítani szociális információs szolgáltatást”, nem helyes választ adott 18,8 százalékuk, és 11,5 százalékuk nem tudta megmondani, hogy az állítás igaz-e vagy nem.

Valamivel alacsonyabb azon képviselők aránya, akik tudják, hogy „a dolgozó szülők gyermekeinek napközbeni ellátása a települési önkormányzat feladata”, 34,7 százalékuk vélekedik úgy, hogy ez nem így van.

Azt, hogy „a lakásfenntartási támogatás és a rendkívüli gyermekvédelmi támogatás természetbeni szociális ellátásként is nyújtható”, a képviselők 58,7 százaléka tudja. Azoknak az aránya, akik szerint a jogszabály nem ezt írja elő, vagyis akiknek nem helyes a jogszabályismeretük, 30,1 százalék. Nem tudott véleményt nyilvánítani az állítással kapcsolatban a képviselők 11,1 százaléka.

A törvényben foglaltakhoz képest az általunk megfogalmazott „nem igaz”, tehát a törvényi előírásoknak nem megfelelő állítások a közösségi ellátások, illetve a támogató szolgáltatás céljára, az ápolási díjra való jogosultság feltételhez kötöttségére, illetve az átmeneti segély megítélésének gyakoriságára vonatkoztak. Ezen „nem igaz” állításokat illetően a megkérdezett önkormányzati képviselők jogszabályismerete 10,6–28,0 százalékuk esetében helyes, 85,7 – 55,6 közötti százalékuk esetében nem helyes, 3,6 – 16,4 százalékuk nem tudja eldönteni, hogy az állítások igazak-e vagy sem.

A képviselők 10,6 százaléka tudja helyesen, hogy az átmeneti segély nem csak alkalmanként adható, 85,7 százalékuk igaznak véli azt az állítást, hogy „az átmeneti segély csak alkalmanként adható”, holott ez nem igaz.

Az ápolási díjra való jogosultság megállapítása jövedelemtől függ, ez nem automatikusan jár annak, aki otthonában 18 év feletti személy gondozását végzi. A képviselőknek csupán 11,2 százaléka adott helyes választ ebben a vonatkozásban, 80,9 százalékuk ismerete bizonyult helytelennek: ők igaznak vélték azt az állítást, hogy „ápolási díjra jogosult a hozzátartozó a szociális törvény szerint, ha otthonában tartósan beteg 18 év feletti személy gondozását végzi”, azaz a jogosultság nem feltételhez kötött.

A megkérdezettek 73,9 százaléka gondolja a jogszabályi meghatározással ellentétben azt, hogy „a támogató szolgáltatás célja az idős emberek lakókörnyezetben történő ellátása”, és 55,6 százalékuk szerint „a közösségi ellátások célja a fogyatékos személyek

lakókörnyezetben történő gondozása”, holott ezek az állítások sem felelnek meg a jogszabálynak.

A szociális vonatkozású jogszabályokat illetően a megkérdezett önkormányzati képviselők 0,2 százaléka ítélte meg helyesen valamennyi általunk megfogalmazott állításról, hogy az megfelel-e a törvényben előírtaknak. 0,6 százaléuk 7 állítás, 3,1 százaléuk 6 állítás, 10,3 százaléuk 5 állítás, 29,6 százaléuk 4 állítás, 28,2 százaléuk 3 állítás, 19,3 százaléuk 2 állítás, 8,8 százaléuk csupán 1 állítás esetében adott helyes választ. A 8 állítást tekintve, a helyes válaszok átlaga 3,26.

Az önkormányzati képviselők jogszabályismerete az általunk megfogalmazott nyolc állítás vonatkozásában tehát az állítások kevesebb mint felében bizonyult helyesnek.

A képviselők véleménye a szociális támogatásokról

A képviselők szerint milyen társadalmi csoportokat kell támogatni?

A támogatottak célcsoportját illető prioritások feltárásával kérdésünk lehetővé teszi a megkérdezett önkormányzati képviselők esetleges előítéleteinek megismerését azáltal, hogy válaszaikból kiderül, mely társadalmi csoportok támogatását utasítják el. (Támogatáson a szociális juttatások különböző, jogszabály által kötelezően előírt, illetve önkormányzati döntéstől függően adható formái értendők.)

7. sz. táblázat

Az önkormányzati képviselők véleménye szerint milyen mértékben kellene támogatni a különböző társadalmi csoportokat – a támogatás szükségesnek vélt mértékének csökkenő sorrendjében (%)

Társadalmi csoportok	A támogatás szükséges mértéke a képviselők véleménye szerint	Összesen %	N

	Nem támogatná (1)	(2)	(3)	(4)	Nagy- mértékben támogatná (5)		
Kisgyermek	0,6	2,1	13,5	24,6	59,2	100,0	1612
Fogyatékos	0,2	1,5	11,4	32,2	54,7	100,0	1613
Fiatalok	0,7	3,4	16,3	36,4	43,2	100,0	1611
Nagycsaládosok	0,4	2,3	18,4	35,8	43,1	100,0	1610
Idősek	0,2	1,9	20,9	35,5	41,4	100,0	1610
Egyedülálló szülők	2,2	7,8	27,8	36,5	25,7	100,0	1606
Pszichiátriai betegek	4,5	13,6	33,5	30,0	18,4	100,0	1618
Munkanélküliek	2,4	15,6	50,3	22,1	9,7	100,0	1603
Hajléktalanok	6,3	25,6	42,0	16,8	9,3	100,0	1609
Szenvedélybetegek	19,4	27,3	31,2	14,1	8,0	100,0	1611
Romák	12,8	22,0	41,4	15,9	7,8	100,0	1583

A táblázat adatai egyértelműen mutatják a megkérdezett önkormányzati képviselők különböző társadalmi csoportokkal kapcsolatos preferenciáit: a kisgyermek és a fogyatékos csoportját a képviselők több mint 50 százaléka nagymértékben támogatná. A fiatalokat, nagycsaládosokat 43,2 százaléuk, az időseket 41,4 százaléuk támogatná nagymértékben. A többi társadalmi csoportot nagymértékben támogatók aránya jelentősen csökken, az egyedülálló szülőket már csak a válaszolók egynegyede, a pszichiátriai betegeket kevesebb mint egyötödük támogatná nagymértékben. A munkanélkülieket, hajléktalanokat, szenvedélybetegeket, romákat nagymértékben a képviselők 10 százalék alatti hányada támogatná. Egyáltalán nem támogatná a szenvedélybetegeket a képviselők 19,4 százaléka, míg a romák támogatását 12,8 százaléuk utasítaná el.

8. sz. táblázat

Az önkormányzati képviselők véleménye szerint milyen mértékben kellene támogatni a különböző társadalmi csoportokat - a támogatás szükségesnek vélt mértékének csökkenő sorrendjében, 3 kategóriába összevont értékek alapján (Átlag és %)

Társadalmi csoportok	A támogatás szükséges mértéke a képviselők véleménye szerint					N
	Átlag	Nem támogatná (1 és 2)	(3)	Nagy- mértékben támogatná (4 és 5)	Összesen %	
Fogyatékosak	4,40	1,7	11,4	86,9	100,0	1613
Kisgyermek	4,40	2,7	13,5	83,8	100,0	1612
Nagycsaládosak	4,19	2,7	18,4	78,9	100,0	1610
Fiatalok	4,18	4,1	16,3	79,6	100,0	1611
Idősek	4,16	2,1	20,9	76,9	100,0	1610
Egyedülálló szülők	3,76	10,0	27,8	62,2	100,0	1606
Pszichiátriai betegek	3,44	18,1	33,5	48,4	100,0	1618
Munkanélküliek	3,21	18,0	50,3	31,8	100,0	1603
Hajléktalanok	2,97	31,9	42,0	26,1	100,0	1609
Romák	2,84	34,8	41,4	23,7	100,0	1583
Szenvedélybetegek	2,64	46,7	31,2	22,1	100,0	1611

Ha az ötfokú skála értékeit három csoportba vonjuk össze, azaz a 4-es és az 5-ös értékkel válaszolók csoportját, illetve az 1-es és a 2-es értékkel válaszolók csoportját összevonjuk, akkor az egyes társadalmi csoportokat illetően megadott támogatási szándék, illetve a támogatás elutasítása bizonyos társadalmi csoportok irányában sokkal nyilvánvalóbb. A képviselők többsége valamilyen mértékben támogatná a fogyatékosokat, a kisgyermeket, a fiatalokat, a nagycsaládosokat, az időseket, és az egyedülálló szülőket.

A szenvedélybetegek támogatását a kérdezett képviselők csaknem fele, 46,7 százaléka elutasítaná, a romák támogatását több mint egyharmaduk, 34,8 százalékuk, a hajléktalanok támogatását valamivel kevesebb mint egyharmaduk, 31,9 százalékuk utasítaná el.

A képviselők támogatási hajlandósága a különböző társadalmi csoportok vonatkozásában tehát szélsőséges, egyes csoportokat kifejezetten támogatna a többségük, míg más csoportok támogatását elutasítják. Az elutasító véleményük arra utal, hogy gondolkodásukban az egyenlőtlen bánásmód, a diszkrimináció belefér a szociálpolitika gyakorlatába.

A támogatás szükséges mértékét 3-asra, azaz közepesre értékelők aránya a munkanélküliek esetében eléri az 50,3 százalékot, a hajléktalanok és a romák esetében meghaladja a 40 százalékot, a szenvedélybetegek és a pszichiátriai betegek esetében több mint 30 százalék.

A megkérdezett önkormányzati képviselők tehát elsősorban azokat a társadalmi csoportokat támogatnák, amelyek tagjai egészségügyi állapotuk (testi vagy szellemi fogyatékoságuk) alapján egyáltalán nem, vagy csak korlátozottan képesek magukról gondoskodni, akik életkoruk szerint még/ vagy már nem tudják szükségleteiket saját forrásból kielégíteni.

A képviselők nézetei a hátrányos helyzettel és a támogatással kapcsolatos felelősségéről

A segélyezéssel, a közösség felelősségvállalásával kapcsolatos kérdésünkkel arra kerestük a választ, hogy az önkormányzati képviselők véleménye szerint ki okolható a hátrányos helyzet kialakulásáért, illetve kinek a feladata a segítségre szorulóknak támogatása, s vajon a támogatás köthető-e feltételhez, vagy mindenkinek joga van a közösség támogatására, a szociális biztonságra. Kérdésünkben olyan fogalmak szerepeltek, mint a szociális biztonsághoz való általános jog, a rászorultság/hátrányos helyzet mint a közösség segítésére feljogosító jogosultság, az egyén felelőssége a

hátrányos helyzet kialakulásáért, a közösség felelőssége feltételek nélkül a tagjaiért, vagy feltételekhez szabva, korlátozottan.

9. sz. táblázat

Az önkormányzati képviselők milyen mértékben értenek egyet a következő kijelentésekkel? (%)

Kijelentések	A képviselők véleménye		Összesen %	N
	Inkább egyetért	Inkább nem ért egyet		
A szociális biztonsághoz mindenkinek joga van.	90,1	9,9	100,0	1628
Bizonyos társadalmi csoportok, családok, egyének maguk is felelősök azért, amiért hátrányos helyzetbe kerültek.	88,7	11,3	100,0	1632
A helyi közösségnek feladata minden tagjáért a felelősségvállalás.	62,9	37,1	100,0	1601
Önmagában a hátrányos helyzet/rászorultság jogot teremt a közösség segítésére.	43,9	56,1	100,0	1604
A közösség felelősségvállalása csak arra irányuljon, aki tevőlegesen hozzájárul a helyi jóléthez	45,0	55,0	100,0	1608

A szociálpolitikai gyakorlat mögött meghúzódó elveket, értékeket illetően a képviselők 90 %-a, tehát döntő többsége azt gondolja, hogy a szociális biztonsághoz mindenkinek joga van. A szociálpolitikuskok szerint korunkban, az emberi jogok kiteljesedésének időszakában, a legelemibb jogok közé sorolható a szociális biztonsághoz való jog.

Csaknem ilyen magas arányban (88,7%) gondolják azt a képviselők, hogy a hátrányos helyzetbe kerülésért a társadalmi csoportok, családok, egyének maguk is felelősek. A

megkérdezett képviselők majdnem kétharmada szerint a helyi közösség feladata minden tagjáért felelősséget vállalni korlátozás, illetve feltételek nélkül. A közösség segítésére való jogosultsághoz a hátrányos helyzet, a rászorultság 43,9%-uk szerint önmagában elégséges ok.

A közösség felelősségvállalását a képviselők 45%-a az egyéni kötelezettség nélkül nem tartja elfogadhatónak: szerintük a közösségnek csak azokért kell felelősséget vállalnia, akik tevőlegesen hozzájárulnak a helyi jóléthez.

A kérdezettek több mint 50 százaléka viszont inkább nem ért egyet azzal, hogy önmagában a hátrányos helyzet / rászorultság jogot teremtsen a közösség segítésére. Ugyanakkor 55 százalékuk inkább nem ért egyet azzal, hogy a közösség felelősségvállalása csak arra irányuljon, aki tevőlegesen hozzájárul a helyi jóléthez.

Az önkormányzati képviselők, véleményeiket tekintve, megosztottak a tekintetben, hogy önmagában a hátrányos helyzet/ rászorultság jogot teremtsen a közösség segítésére, illetve a tekintetben, hogy a közösség felelősségvállalása feltételhez kötődjön.

Kinek a feladata a hátrányos helyzetűek életkörülményeinek a javítása?

Az egyén ellátásával kapcsolatban különböző álláspontok alakultak ki, és határozzák meg ma is a szociálpolitikai gyakorlatot. Egyes nézetek szerint az egyén ellátása, ha saját maga nem tud gondoskodni önmagáról, alapvetően a család felelőssége, s amilyen mértékben ez nehező vagy lehetetlenné válik, úgy lépjenek be a gondoskodásba a családot körülvevő segítő körök, a családtól való távolság sorrendjében.

A kutatás során feltett ez irányú kérdésünkben a segítő köröket nevesítettük, választ keresve arra, hogy a kérdezettek melyiktől várják el elsősorban a segítő szerep felvállalását.

10. sz. táblázat

Az önkormányzati képviselők szerint kinek a feladata a hátrányos helyzetűek életkörülményeinek a javítása? (%)

Kinek a feladata	a hátrányos helyzetűek életkörülményeinek javítása						Összesen %	N
	Első	Másod	Harmad	Negyed	Ötöd	Hatod		
	sorban							
Saját magának	67,4	13,3	9,1	4,4	2,9	2,9	100,0	1568
A kormánynak	33,2	16,4	27,0	10,5	5,3	7,6	100,0	1558
Családjának	17,4	53,3	13,6	10,4	3,8	1,5	100,0	1542
Önkormányzatnak	4,8	28,5	26,3	29,3	9,3	1,8	100,0	1447
Helyi közösségnek: szomszédoknak, is- merősöknek	2,0	6,9	29,8	8,0	23,5	29,8	100,0	1444
Civil szervezetnek	1,9	8,8	22,9	10,2	28,1	28,1	100,0	1444

A hátrányos helyzetűek életkörülményeinek javítása a megkérdezett képviselők szerint elsősorban maguknak a hátrányos helyzetűeknek a feladata, azaz önmagukon kell tudni segíteniük. A hátrányos helyzetűek saját magukról történő (ön)gondoskodásának kötelezettségét követi a család, akinek másodsorban kötelessége a segítség nyújtása, majd ezt követi a kormány feladatvállalása. A helyi önkormányzat, a helyi közösségek és civil szervezetek a segítségnyújtás folyamatában csak az egyén, a család és a kormány elégtelennek bizonyuló segítése után kötelesek felvállalni segítő szerepet.

Annak alapján, hogy a képviselők véleménye szerint a segítség kinek a feladata elsősorban, a segítők között kialakult egy sorrend, amelyet a következő (11.sz.) táblázat mutat be. A legalacsonyabb érték jelenti azt, hogy kinek a feladata leginkább, azaz elsősorban a hátrányos helyzetűek életkörülményeinek a javítása.

11. sz. táblázat

Kinek a feladata a hátrányos helyzetűek életkörülményeinek javítása elsősorban, másodsorban stb.? (A rangsorok átlaga)

Kinek a feladata a hátrányos helyzetűek életkörülményeinek javítása	N	Átlag
Saját magának	1568	1,71
Családjának	1542	2,34
A kormánynak	1558	2,61
Az önkormányzatnak	1528	3,15
Helyi közösségnek, szomszédok, ismerős	1444	4,34
Civil szervezeteknek	1444	4,38

A megkérdezett képviselők véleménye a segélyezettek körét, társadalmi, demográfiai csoportját, illetve a támogatás eszközét/módját illetően

A képviselők véleménye a segélyezés elveiről

Azért, hogy megismerjük a megkérdezett képviselők véleményét a segélyezés gyakorlatát, a segélyek elosztását meghatározó elveket illetően, szeretnénk volna megtudni, hogy a segélyek elosztásában melyik elv érvényesülését tartják a legfontosabbnak.

12. sz. táblázat

A segélyek elosztásában melyik elv érvényesülését tartja a legfontosabbnak? (%)

A segélyek elosztásában érvényesülő elvek	A válaszok megoszlása
Minél több rászoruló részesüljön segélyben	12,3
A leginkább rászorulóknak részesüljenek segélyben	38,4
Az részesüljön segélyben, aki maga is mindent megtesz helyzetének javításáért	49,2
Összes %	100,0

N	1588
---	------

A megkérdezett képviselők 12,3 százaléka, azaz alig több mint egytizedük tartja legfontosabbnak a segélyek elosztásában azt, hogy minél több rászoruló részesüljön segélyben. A segélyezett köre ezen elv érvényesülése esetén a legszélesebb, mivel itt nem fogalmazódik meg semmilyen feltétel a segély megítélését illetően, csupán a rászorultság.

A képviselők 38,4 százaléka szerint a segélyek elosztásában annak az elvnek kell érvényesülnie, hogy a leginkább rászorulóknak kapjanak segélyt. A rászorultság mértékének a vizsgálata egyéni mérlegelés alapján történhet, amikor az ügyintéző az ügyfelek által kitöltött különböző nyilatkozatok alapján, esetleg környezettanulmány alapján minősíti a segélyt kérő helyzetét. Ezen elv érvényesülése esetén a segély megítélése az ügyintéző szubjektivitásától függ.

A megkérdezett képviselők közel fele, 49,2 százaléka a segélyben részesülést feltételhez köti, és úgy gondolja, hogy csak az részesüljön segélyben, aki maga is mindent megtesz helyzetének javításáért. Mivel annak elbírálásához, hogy az egyén milyen magatartást követ a mindennapi életében, minősíteni kell életvezetését a segélyt megállapító helyi önkormányzati ügyintézőnek, ebben az esetben a segély elbírálójától függ a segély adhatóságának megállapítása. A segélyezés tehát – ha ez az elv érvényesül –, kirekesztő, egyéni mérlegeléstől függő.

Az önkormányzati képviselők véleménye a hátrányos helyzetűek segítésének módjáról

A hátrányos helyzetűek segítése történhet pénzbeli támogatással vagy szolgáltatások biztosításával.

Megkértük a képviselőket, hogy mondják meg, szerintük a hátrányos helyzetűeket inkább pénzbeli támogatással, vagy inkább a hiányzó szolgáltatás biztosításával kell-e orvosolni. Válaszaikból megtudhatjuk, hogy a hátrányos helyzetűek támogatásának melyik formáját tartják hatékonyabbnak.

A képviselők véleménye egyértelmű: 92,0 százalékuk szerint a hátrányos helyzetet nem pénzzel kell orvosolni, hanem annak a szolgáltatásnak a biztosításával, ami hiányzik.

Mire költenének többet az önkormányzati képviselők?

A kérdezetteket megkértük, foglaljanak állást azt illetően, hogy szerintük mire kellene többet költeni: családi pótlékra, munkanélküli segélyre vagy nyugdíjra.

A felmérésben részt vett önkormányzati képviselők majd kétharmada, 63,0 százaléka családi pótlékra költene többet, 31,6 százalékuk nyugdíjra, és csupán 5,5 százalékuk költene többet munkanélküli segélyre.

Az önkormányzati képviselők véleménye az önkormányzatok szerepéről általában

Az állam és a helyi önkormányzatok feladatmegosztásával, a helyi feladatok ellátásához rendelt pénzek összegével kapcsolatban szélsőséges álláspontokat képviselnek a külföldi és a hazai szociálpolitikusok, közgazdászok, szociális igazgatási szakemberek. A kutatás során mi négy kijelentést fogalmaztunk meg a helyi önkormányzatok működésével kapcsolatos, gyakran hangoztatott problémákat illetően, és megkértük a képviselőket, hogy mondják meg, mennyire értenek egyet a különböző kijelentésekkel.

13. sz. táblázat

A képviselők véleménye az önkormányzatuk működésének lehetőségeiről és korlátairól (Átlag és %)

Kijelentés	A képviselők véleménye					Összesen %	N
	Átlag	Egyáltalán nem érték egy (1)	Inkább nem érték egy (2)	Inkább egy érték (3)	Nagyon egyérték (4)		

Szociális téren túl sok feladat hárul az önkormányzatokra.	3,30	2,7	8,8	44,3	44,2	100,0	1613
Az önkormányzat nem tudja teljes körűen kielégíteni a lakosság szociális igényeit.	3,33	2,3	8,0	44,7	45,1	100,0	1610
Kevés az önkormányzatok szociális célra fordítható pénzügyi forrása.	3,42	2,7	7,8	33,7	55,7	100,0	1609
Nagyobb szabadság kell az önkormányzatoknak a szociális célú források felhasználását illetően.	3,29	3,1	12,1	37,7	47,0	100,0	1606

Az önkormányzati képviselők többsége problematikusnak tartja az önkormányzatok működését a jelenleg adott feltételek között: soknak találják a szociális téren az önkormányzatokra áthárított feladatokat, tehát kevesebb feladatot, nagyobb szabadságot igényelnének a szociális célú kiadások felhasználását illető döntésekben, és több pénzt, azaz forrásbővítést tartanának szükségesnek az önkormányzatok működéséhez.

A képviselők véleménye a helyi képviselő-testület tevékenységéről

A képviselők településük képviselő-testületének tevékenységéről alkotott véleményét több kérdéssel vizsgáltuk: megkérdeztük véleményüket azzal kapcsolatban, hogy szociális ügyekben mennyire elégedettek a képviselő-testület munkájával, hogy szociális ügyekben egyetértenek-e a megszületett döntésekkel, s végül megkértük a képviselőket, hogy értékeljék képviselő-testületük szociális érzékenységét.

A megkérdezett képviselők képviselő-testületük munkájával kapcsolatos elégedettségének átlaga 3,72. Elégedetlen a képviselő-testület munkájával a 7,2 százalékuk, közepesen elégedett 29,4 százalékuk és elégedett 63,4 százalékuk (4-re, 5-re értékelők aránya együtt).

A megszületett döntésekkel szinte mindig egyetért a megkérdezett képviselők 26,1 százaléka, többnyire egyetért a 67,0 százalékuk. Tehát a képviselő-testületük döntéseivel a megkérdezett önkormányzati képviselők többsége egyetért.

A saját képviselő-testületük szociális érzékenységét a megkérdezettek átlagosan 3,77-re értékelik: 5-re értékelte a képviselő-testületük szociális érzékenységét 18,4 százalékuk, 4-re értékelte 47,3 százalékuk, 28,0 százalékuk közepesre, 5,3 százalékuk 2-re és 1,0 százalékuk 1-re, azaz alacsonyra értékelte azt.

A megkérdezett képviselő tisztségével kapcsolatos aktivitása saját minősítése alapján

A megkérdezett önkormányzati képviselők 39,3 százaléka egy ciklusban volt már önkormányzati képviselő, 25,6 százaléka két ciklusban, 19,6 százaléka háromban, 15,4 százaléka négy ciklusban.

14. sz. táblázat

A képviselők önkormányzati bizottsági tagsága az említések gyakorisága szerint (%)

Milyen önkormányzati bizottság tagja?	A bizottsági tagságot említők %-ában
Pénzügyi	27,8
Szociális	27,6
Oktatási, kulturális	25,9
Vagyongazdálkodási	17,9
Egészségügyi	12,6
Jogi	12,0
Egyéb ügyekkel foglalkozó	37,3
Nincs válasz	0,3
Említ bizottsági tagságot	1455

(Több válasz lehetséges)

15. sz. táblázat

A képviselő hivatalos pozíciója (%)

Hivatalos pozíció	Összes kérdezett %-ában	Válaszolók %-ában
Polgármester	5,9	10,2
Alpolgármester	8,3	14,3
Bizottsági elnök	32,1	55,5
Bizottsági alelnök	9,0	15,5
Frakcióvezető	4,0	6,9
Frakcióvezető-helyettes	3,5	6,0
Nincs válasz	42,1	
Van válasz		955

(Több pozíciót említhetett, összes említés= 1035)

A szociális ügyek döntés-előkészítésének folyamatába a képviselők 72,6 százaléka szerint rendszeresen bevonnak szociális szakembereket, 23,5 százalékuk szerint néha történik ez meg, és 4,0 százalékuk szerint soha nem vonnak be szociális szakembereket.

A megkérdezett képviselők saját személyes befolyásukat a döntéshozatali folyamatban átlagosan 3,23-ra, tehát a közepesnél kicsit jobbra értékelik. 6,6 százalékuk szerint kicsi, 11,7 százalékuk szerint elég kicsi, 41,3 százalékuk szerint közepes, 33,4 százalékuk szerint elég nagy, és 7,0 százalékuk szerint nagy a személyes befolyásuk a döntéshozatali folyamatban.

A képviselők szociális ügyekben saját minősítésük szerint átlagosan a közepesnél kicsit gyakrabban nyilvánítanak véleményt. Véleménynyilvánításuk átlagos gyakoriságának értéke 3,43. Szociális ügyekben 2,0 százalékuk soha, 17,0 százalékuk elég ritkán, 34,1 százalékuk közepes gyakorisággal, 29,7 százalékuk elég gyakran, 17,2 százalékuk nagyon gyakran nyilvánít véleményt. 58,4 százalékuk tett már szociális tárgyú

előterjesztést. A nem szociális bizottsági tagok 39,9 százaléka részt vett a 2004. év során szociális bizottsági ülésen.

A megkérdezett önkormányzati képviselők 66,5 százaléka érzi úgy, hogy a szociális ügyekben való döntéshez a hivataltól, jegyzőtől, elegendő információt kap. 25,2 százalékuk szerint a kapott információ esetenként változó, míg a megkérdezettek 8,2 százalékának több információra lenne szüksége a szociális ügyekben való döntéshez.

A döntésekhez szükséges információk mellett rákérdeztünk arra is, hogy egyéb tényezők hogyan befolyásolják a képviselők szociális tárgyú döntéseit.

16. sz. táblázat

Az önkormányzati képviselő szociális tárgyú döntéseit befolyásoló tényezők a befolyásolás csökkenő mértéke szerint (%)

Tényezők	Mennyire befolyásolják a képviselő döntéseit						Összesen %	N
	Átlag	Egyáltalán nem (1)	(2)	(3)	(4)	Nagy-mérték -ben (5)		
A jogszabályok	4,34	0,9	3,5	12,7	26,5	56,5	100,0	1612
Az önkormányzati intézmények vezetőinek a véleménye	3,75	2,8	5,8	25,4	45,8	20,2	100,0	1597
A polgármesteri hivatal munkatársainak véleménye	3,68	4,0	7,5	24,2	45,6	18,7	100,0	1602
A helyi fejlesztési tervek	3,31	9,7	11,3	31,0	34,3	13,7	100,0	1596
A helyi civil szervezetek véleménye	3,12	9,3	15,7	37,6	28,9	8,6	100,0	1589
A pártok helyi	2,07	43,1	21,0	23,8	10,0	2,2	100,0	1576

szervezeteinek programja								
--------------------------	--	--	--	--	--	--	--	--

A képviselők döntéseit leginkább a jogszabályok befolyásolják, legkevésbé a pártok helyi szervezeteinek programjai. A két-két szélső válaszkategóriák összevonása alapján kapott százaléktételek szerint a képviselők több mint kétharmadának a döntéseit befolyásolják a jogszabályok, az önkormányzati intézmények vezetőinek a véleménye és a polgármesteri hivatal munkatársainak véleménye. A helyi fejlesztési tervek és a helyi civil szervezetek véleménye jóval kevésbé, a pártok helyi szervezeteinek programja inkább nem befolyásolja az önkormányzati képviselők döntéseit.

17. sz. táblázat

Az önkormányzati képviselő szociális tárgyú döntéseit befolyásoló tényezők - 3 kategória (Átlag és %)

Tényezők	Mennyire befolyásolják a képviselő döntéseit				Összesen %	N
	Átlag	Nem befolyásolja (1 és 2)	(3)	Inkább befolyásolja (4 és 5)		
A jogszabályok	4,34	4,4	12,7	83,0	100,0	1612
Az önkormányzati intézmények vezetőinek a véleménye	3,75	8,6	25,4	66,0	100,0	1597
A polgármesteri hivatal munkatársainak véleménye	3,68	11,5	24,2	64,3	100,0	1602
A helyi fejlesztési tervek	3,31	21,0	31,0	48,0	100,0	1596
A helyi civil szervezetek véleménye	3,12	25,0	37,6	37,5	100,0	1589
A pártok helyi szervezeteinek programja	2,07	64,1	23,8	12,2	100,0	1576

A megkérdezett képviselők demográfiai adatai

Háttér-információ gyanánt, az adatok értelmezését segítő, közöljük az alábbi adatokat.

A. táblázat

A megkérdezett önkormányzati képviselők megoszlása nem, korcsoport, iskolai végzettség szerint (%)

A képviselők neme	
Férfi	77,6
Nő	22,4
Korcsoportja	
40 éves és fiatalabb	19,6
41-50 éves	28,7
51-60 éves	37,3
61 éves és idősebb	14,3
Iskolai végzettsége	
8 általános	2,1
Szaktunókásképző	9,1
Szakközép vagy gimnázium	26,9
Főiskola	30,0
Egyetem	25,0
Posztgraduális képzés	6,9

B. táblázat

A megkérdezett önkormányzati képviselők iskolai végzettségének szakterületei (%)

Iskolai végzettség szakterületei	
Műszaki, ipari	34,5
Pedagógiai	24,2
Közigazgatási, pénzügyi	14,5
Mezőgazdasági	14,0

Egyéb humán	13,1
Egészségügyi	6,8
Jogi, államigazgatási	6,5
Egyéb reál	6,5
Szociális	2,4
Művészeti	1,2
Hányféle szakterületről van végzettsége	
Csak egyféle	79,6
Többféle	20,5
N	1607

A megkérdezett képviselők lakóhelyét tekintve, 31,9 százalékuk községben, 50,8 százalékuk városban, 13,8 százalékuk megyeszékhelyen, 3,5 százalékuk Budapesten él.

Lakhelyük régió szerint: 11,6 százalékuk esetében Közép-Magyarország, 13,9 százalékuk esetében Közép-Dunántúl, 11,9 százalékuk esetében Nyugat- Dunántúl, 9,9 százalékuk esetében Dél- Dunántúl, 14,7 százalékuk esetében Észak-Magyarország, 19,3 százalékuk esetében Észak-Alföld, és 18,6 százalékuk esetében Dél-Alföld.

A megkérdezett képviselők egyéb adatai

A megkérdezett önkormányzati képviselők 79,6 százalékának van más kereső tevékenysége is a képviselősége mellett, 20,4 százalékuknak nincs.

C. táblázat

Milyen területen tevékenykedik, ha képviselősége mellett van más kereső tevékenysége? (%)

Képviselői tevékenységei mellett milyen területeken	Van más kereső tevékenysége
--	--

tevékenykedik?	%-ban
Műszaki, ipari	21,6
Pedagógia	19,0
Mezőgazdaság	13,5
Egyéb humán	12,9
Egyéb reál	12,8
Közgazdasági, pénzügy	8,7
Egészségügy	7,3
Jogi, államigazgatás	6,8
Szociális	3,9
Művészet	2,0
Nincs válasz	2,5
N	1294

A megkérdezett önkormányzati képviselők 89,6 százalékának van gyermeke, 16,1 százalékának a háztartásában vagy családjában van olyan személy, aki folyamatos napi szintű ellátásra szorul (gyermekeik kivül).

A megkérdezett önkormányzati képviselők 69,5 százaléka rendszeresen támogat pénzzel (a személyi jövedelemadó 1%-ának felajánlásán kívül) valamilyen szociális célú társadalmi szervezetet (nonprofit szervezetet, alapítványt). Ugyanakkor 62,6 százalékuk támogat önkéntes munkával valamilyen szociális célú társadalmi szervezetet (nonprofit szervezetet, alapítványt).

Összegezés

Az önkormányzati képviselők a településük szociális ellátottságának szintjét, a szociális ellátás színvonalát és a településükön elérhető szociális szolgáltatások lakossági igényekhez való igazodását közepesnél valamivel jobbra értékelik, de a 4-es átlagot egyik esetben sem érik el értékeléseik, azaz a képviselők megítélése szerint van mit javítaniuk az önkormányzatoknak mindhárom vonatkozásban.

A településükön nyújtott szociális juttatások hatásosságát és célzottságát is úgy ítélik meg, hogy az nem jól működik, a szociális védőháló alul is és felül is lyukas, tehát nem minden hátrányos helyzetű részesül szociális juttatásokban, ugyanakkor nem hátrányos helyzetűek is részesülnek szociális juttatásokban.

Az önkormányzatuk szociális tevékenységét adott szempontok szerint értékelve – mennyit tesznek a szegénység csökkentése, az életszínvonal javítása, az egyenlő esélyek megteremtése, a munkanélküliség csökkentése, a foglalkoztatás növelése, az egészség megőrzése, a bűnmegelőzés érdekében – a képviselők néhány vonatkozásban közepesnél valamivel rosszabbnak, néhányban valamivel jobbnak ítélik. Legnegatívabb az önkormányzatuk szegénység csökkentéséért kifejtett tevékenységének a megítélése, az átlag 2,97, de egyik cél esetében sem éri el a 4-es értéket az értékelésük átlaga.

Az önkormányzati képviselők szociális vonatkozású jogszabályismerete az általunk megfogalmazott nyolc állítás kevesebb mint felét tekintve bizonyult helyesnek.

A különböző társadalmi csoportokat a képviselők a támogatási hajlandóságuk alapján eltérően ítélik meg: többségük valamilyen mértékben támogatná a fogyatékosokat, a kisgyermekeket, a fiatalokat, a nagycsaládokat, az időseket és az egyedülálló szülőket, tehát elsősorban azokat a társadalmi csoportokat, akik egészségügyi állapotuk (testi vagy szellemi fogyatékoságuk) alapján egyáltalán nem, vagy csak korlátozottan képesek magukról gondoskodni, akik életkoruk szerint még/vagy már nem tudják szükségleteiket saját forrásból kielégíteni.

Elutasítaná a szenvedélybetegek támogatását a kérdezett képviselők csaknem fele, a romák támogatását több mint egyharmaduk, a hajléktalanok támogatását valamivel kevesebb mint egyharmaduk.

A szociálpolitikai gyakorlat mögött meghúzódó elveket, értékeket illetően a képviselők 90 %-a, tehát döntő többsége azt gondolja, hogy a szociális biztonsághoz mindenkinek joga van. Ugyanakkor a közösség felelősségvállalását a képviselők 45%-a az egyéni kötelezettség nélkül nem tartja elfogadhatónak: szerintük a közösségnek felelősséget csak azok iránt kell vállalnia, akik tevőlegesen hozzájárulnak a helyi jóléthez.

Az önkormányzati képviselők szerint a hátrányos helyzetűek életkörülményeinek javítása elsősorban maguknak a hátrányos helyzetűeknek a feladata, azaz önmagukon kell tudni segíteniük. A hátrányos helyzetűek saját magukról történő gondoskodásának kötelezettségét követi a családé, amelynek másodsorban kötelessége a segítség nyújtása, majd ezt követi a kormány feladatvállalása. A helyi önkormányzat, a helyi közösségek és civil szervezetek segítségnyújtó feladata csak az egyén, a család és a kormány után következik a megkérdezett önkormányzati képviselők szerint.

A megkérdezett képviselők közel fele a segélyben részesülést feltételhez kötné, és úgy gondolja, hogy csak az részesüljön segélyben, aki maga is mindent megtesz helyzetének javításáért.

A képviselők 92,0 százalékának véleménye szerint a hátrányos helyzetet nem pénzzel kell orvosolni, hanem annak a szolgáltatásnak a biztosításával, ami hiányzik.

Az önkormányzati képviselők többsége problematikusnak tartja az önkormányzatok működését a jelenleg adott feltételek között: soknak találják a szociális téren az önkormányzatokra áthárított feladatokat, tehát kevesebb feladatot, nagyobb szabadságot igényelnének a szociális célú kiadások felhasználását illető döntésekben, és több pénzt, azaz forrásbővítést tartanak szükségesnek az önkormányzatok működéséhez.

A megkérdezett képviselők képviselő-testületük munkájával inkább elégedettek, elégedettségük átlaga 3,72. Képviselő-testületük döntéseivel többségük egyetért. A saját képviselő-testületük szociális érzékenységét is jónak ítélik, átlagosan 3,77-re értékelik.

A képviselők 72,6 százaléka szerint képviselő-testületük a szociális ügyek döntés-előkészítésének folyamatába rendszeresen bevonnak szociális szakembereket.

A megkérdezett képviselők saját személyes befolyásukat a döntéshozatali folyamatban átlagosan 3,23-ra, tehát a közepesnél kicsit jobbra értékelik. Szociális ügyekben saját minősítésük szerint átlagosan a közepesnél kicsit gyakrabban nyilvánítanak véleményt.

A megkérdezett önkormányzati képviselők 66,5 százaléka érzi úgy, hogy a szociális ügyekben való döntéshez a hivataltól, jegyzőtől, elegendő információt kap.

A képviselők döntéseit leginkább a jogszabályok befolyásolják, legkevésbé a pártok helyi szervezeteinek programjai.